

УДК 351:371.2 (460)

<https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2022.1.14>

І. П. ЛОПУШИНСЬКИЙ

Херсонський національний технічний університет

ORCID: 0000-0002-7460-7476

В. Д. ФІЛІПОВА

Херсонський національний технічний університет

ORCID: 0000-0002-8476-3341

О. І. КОВНІР

Херсонський морехідний коледж рибної промисловості

ORCID: 0000-0003-0574-2903

СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ ІСПАНІЇ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ: ДЕРЖАВНОУПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

У статті зацентовано увагу на тому, що даліші соціально-економічні й політичні зміни в суспільстві, зміцнення державності України, входження її в цивілізоване світове співтовариство неможливі без модернізації системи вищої освіти, спрямованої на підготовку фахівців на рівні міжнародних вимог; доведено, що для Європи сьогодення потрібна консолідація зусиль наукової та освітньої громадськості й урядів країн Європи для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки і вищої освіти у світовому вимірі, а також для підвищення ролі цієї системи в суспільних перетвореннях; наголошено, що попри досягнення освіти, які забезпечує нова соціополітична система України, вона, проте, ще не забезпечує потрібної якості; звертається увага на те, що чимало випускників закладів вищої освіти нашої держави ще не досягли належного рівня конкурентоспроможні на європейському ринку праці, що, своєю чергою, зобов'язує глибше аналізувати тенденції в європейській та світовій освіті; доведено, що реформування системи освіти України, її вдосконалення і підвищення рівня якості є найважливішою соціокультурною проблемою, яка значною мірою зумовлюється процесами глобалізації та потребами формування позитивних умов для індивідуального розвитку людини, її соціалізації та самореалізації в цьому світі; показано, що зазначені процеси диктують насамперед потребу визначення, гармонізації та затвердження нормативно-правового забезпечення в галузі освіти з урахуванням вимог міжнародної та європейської систем стандартів та сертифікації; проаналізовано особливості структури вищої освіти Іспанії, висвітлено загальну систему вищої освіти цієї європейської держави та її сучасний стан; зважаючи на те, що Україна знаходиться на шляху до європейських стандартів в освіті, нагальною потребою постає вивчення перспективного освітнього досвіду європейських країн, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем. Саме тому вивчення та аналіз системи вищої освіти Іспанії, та зокрема вищої професійної освіти, можуть надати значний приклад організації, удосконалення та поліпшення системи освіти в Україні.

Ключові слова: Болонський процес, національна система освіти в Україні, освіта в Іспанії, вища професійна освіта; структура вищої освіти; освітній досвід; університетська освіта.

І. П. ЛОПУШИНСЬКИЙ

Херсонський національний технічний університет

ORCID: 0000-0002-7460-7476

В. Д. ФІЛІПОВА

Херсонський національний технічний університет

ORCID: 0000-0002-8476-3341

О. І. КОВНІР

Херсонський морехідний коледж рибної промисловості

ORCID: 0000-0003-0574-2903

СИСТЕМА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ИСПАНИИ В КОНТЕКСТЕ БОЛОНСКОГО ПРОЦЕССА: ГОСУДАРСТВУПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АСПЕКТ

В статье акцентировано внимание на том, что дальнейшие социально-экономические и политические изменения в обществе, укрепление государственности Украины, входение ее в цивилизованное мировое сообщество невозможны без модернизации системы высшего образования, направленной на подготовку специалистов на уровне международных требований; доказано, что для Европы необходима консолидация усилий научной и образовательной общественности и правительств стран Европы для существенного повышения конкурентоспособности европейской системы науки и высшего образования в мировом измерении, а также для повышения роли этой системы в

общественных преобразованиях; отмечено, что, несмотря на достижения образования, которые обеспечивает новая социополитическая система Украины, она, однако, еще не обеспечивает нужного качества; обращается внимание на то, что многие выпускники заведений высшего образования нашего государства еще не достигли должного уровня конкурентоспособны на европейском рынке труда, что, в свою очередь, обязывает глубже анализировать тенденции в европейском и мировом образовании; доказано, что реформирование системы образования Украины, ее совершенствование и повышение уровня качества является важнейшей социокультурной проблемой, в значительной степени обусловленной процессами глобализации и потребностями формирования положительных условий для индивидуального развития человека, его социализации и самореализации в этом мире; показано, что указанные процессы диктуют прежде потребность определения, гармонизации и утверждения нормативно-правового обеспечения в области образования с учетом требований международной и европейской систем стандартов и сертификации; проанализированы особенности структуры высшего образования Испании, освещена общая система высшего образования этого европейского государства и его современное состояние; ввиду того, что Украина находится на пути к европейским стандартам в образовании, неотложной потребностью является изучение перспективного образовательного опыта европейских стран, апробации и внедрение инновационных педагогических систем. Именно поэтому изучение и анализ системы высшего образования Испании и, в частности, высшего профессионального образования, могут дать значительный пример организации, совершенствования и улучшения системы образования в Украине.

Ключевые слова: Болонский процесс, национальная система образования в Украине, высшее образование в Испании, высшее профессиональное образование; структура высшего образования; образовательный опыт; университетское образование.

I. LOPUSHYNSKYI

Kherson National Technical University

ORCID: 0000-0002-7460-7476

V. FILIPPOVA

Kherson National Technical University

ORCID: 0000-0002-8476-3341

O. KOVNIR

Kherson Nautical College of the Fishing Industry

ORCID: 0000-0003-0574-2903

SPAIN'S HIGHER EDUCATION SYSTEM IN THE CONTEXT OF THE BOLOGNA PROCESS: PUBLIC ADMINISTRATIVE ASPECT

The article emphasizes that further socio-economic and political changes in society, strengthening the statehood of Ukraine, its entry into the civilized world community are impossible without modernizing the higher education system aimed at training specialists at the level of international requirements; Proves that today's Europe needs to consolidate the efforts of the scientific and educational community and European governments to significantly increase the competitiveness of the European science and higher education system in the global dimension and to increase its role in social change; it is emphasized that despite the achievements of education provided by the new socio-political system of Ukraine, it, however, still does not provide the required quality; draws attention to the fact that many graduates of higher education institutions in our country have not yet reached the appropriate level of competitiveness in the European labor market, which, in turn, requires a deeper analysis of trends in European and world education; it is proved that reforming the education system of Ukraine, its improvement and improving the quality is the most important socio-cultural problem, which is largely due to globalization and the need to create positive conditions for individual development, socialization and self-realization in this world; it is shown that these processes dictate first of all the need to define, harmonize and approve regulatory and legal support in the field of education, taking into account the requirements of international and European systems of standards and certification; the peculiarities of the structure of higher education in Spain are analyzed, the general system of higher education of this European state and its current state are highlighted; Given that Ukraine is on the way to European standards in education, there is an urgent need to study the promising educational experience of European countries, testing and implementation of innovative pedagogical systems. That is why the study and analysis of the Spanish higher education system, and in particular higher professional education, can provide a significant example of the organization, improvement and improvement of the education system in Ukraine.

Key words: Bologna process, national education system in Ukraine, higher education in Spain, higher professional education; structure of higher education; educational experience; university education.

Постановка проблеми

«Європа знань» є на сьогодні широко визнаним незамінним чинником соціального і людського розвитку, а також невід'ємною складовою зміцнення та інтелектуального збагачення європейських громадян, оскільки саме така Європа спроможна надати їм необхідні знання для протистояння викликам нового тисячоліття разом із усвідомленням спільних цінностей та належності до єдиної соціальної і культурної сфери [12].

Проведення структурної реформи національної системи освіти України зумовлено соціально-економічними та політичними змінами в українському суспільстві, потребою входження до єдиного європейського та світового освітнього й наукового простору згідно з основними ідеями Болонської декларації [12], підписаної Україною 19 травня 2005 року. З самого початку Болонський процес був покликаний збільшити конкурентоспроможність і привабливість європейської вищої освіти, сприяти мобільності студентів, полегшити працевлаштування за рахунок введення системи, що дозволяє легко визначити рівень підготовки та ступінь випускників. Ще однією важливою метою, яку було поставлено з самого початку, є забезпечення високої якості навчального процесу. Головне завдання реформування освітніх інституцій – істотно поліпшити якість освіти на всіх рівнях і максимально наблизитися до європейських стандартів. У зв'язку з цим виникає потреба звернутися до досвіду західноєвропейських країн. Гідним для наслідування прикладом для цього може послужити система вищої освіти Іспанії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Останнім часом до висвітлення проблем освіти в Іспанії зверталися І. Кобилянська (описує організацію системи освіти в Іспанії) [3], А. Леснянська-Дошак (показує міжкультурні підходи до освіти європейських країн: Швейцарія, Франція, Іспанія) [4], О. Медведєва (досліджує особливості організації структури освіти в Іспанії) [5], В. Пашков (аналізує політику у сфері вищої освіти Іспанії за часів диктатури Ф. Франко) [6], Н. Постригач (розкриває історичні передумови децентралізації освіти Королівства Іспанія) [7], О. Сапицька, С. Золотар (висвітлюють стан освіти в Іспанії за часів диктатури Ф. Франко) [11] та ін. Водночас у цих та інших публікаціях, зважаючи на те, що одні розкривають історичні аспекти реформування системи освіти в Іспанії [6; 11], а інші написано відносно давно [4; 5; 7], по суті не розкрито змін у системі вищої освіти Іспанії, що відбулися впродовж останніх десяти років, після приєднання (2012) цієї європейської держави до Болонського процесу.

Формулювання мети дослідження

Саме тому метою нашого дослідження й стало висвітлення змін у політиці Іспанії щодо вищої освіти останнього десятиліття. Цьому слугувало й перебування одного із авторів у цій країні в січні 2022 року, у ході якого, зокрема, й вивчалось означене питання.

Викладення основного матеріалу

Система освіти – унікальне явище, яке набагато складніше, ніж інші системи (безпеки, транспорту, зв'язку), оскільки тісно пов'язане з духовними і матеріальними аспектами минулого і сучасного. У кожній країні освіта та її організація мають свої особливості. Наймогутнішими ініціаторами змін у системі освіти постають не її власні проблеми чи негаразди, а ті, що перебувають поза нею, передусім пріоритети й вимоги до навчання і виховання, спричинені включенням цієї країни до спільного руху світової спільноти в майбутнє, змінами у виробництві, культурі та поведінці. Таким чином, під час реформування вищої освіти, з одного боку, ураховуються пріоритети збереження культурної різноманітності національних систем освіти, а з іншого – завдання поліпшення міжнародної співпраці, мобільності, працевлаштування студентів у європейському чи міжнародному ареалі, міжнародної конкурентоспроможності закладів вищої освіти [2].

Упродовж останніх років Україна наполегливо наближається до європейських стандартів. Із метою реалізації стратегічного курсу нашої держави на євроінтеграцію, забезпечення всебічного входження в європейське політичне, економічне та правове середовище, набуття членства в Європейському Союзі розроблено основні напрямки реформування культурно-освітнянської, науково-технічної та інших сфер життя держави.

Нині процес об'єднання Європи також супроводжується формуванням спільного освітнього та наукового простору, «Зони Європейської вищої освіти» в масштабах усього континенту, розробленням єдиних критеріїв і стандартів відповідно до Болонської декларації – угоди про стандартизацію підходів до організації навчального процесу й функціонування вищої школи в Європейському Союзі.

Участь системи вищої освіти України в Болонських перетвореннях має бути спрямованою не лише на її розвиток і набуття нових якісних ознак, а й на збереження кращих традицій, національних стандартів її якості. Орієнтація на Болонський процес не повинна призводити до надмірної перебудови вітчизняної системи освіти. Навпаки, її стан потрібно глибоко осмислити, порівнявши з європейськими критеріями і стандартами, та визначити можливості її вдосконалення на новому етапі.

За визначенням авторів Енциклопедії освіти, система освіти в Україні – це «державний інструмент реалізації конституційного права громадян України на освіту, а саме – доступності і безоплатності дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних закладах освіти; розвитку дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної,

професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти; різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам (стаття 53 Конституції України)» [1, с. 818].

Відповідно до Закону України «Про освіту» [10] «система освіти – сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними» [10].

Згідно зі статтею 11 Закону України «Про вищу освіту» [8] систему вищої освіти становлять: 1) заклади вищої освіти всіх форм власності; 2) рівні та ступені (кваліфікації) вищої освіти; 3) галузі знань і спеціальності; 4) освітні та наукові програми; 5) ліцензійні умови провадження освітньої діяльності та ліцензійні умови провадження вищої освіти; 6) органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти; 7) учасники освітнього процесу» [8].

Зважаючи на те, що Україна конституційно задекларувала свій євроінтеграційний шлях (частина перша статті 85 Основного закону) [9], підписала Болонську декларацію (2005 рік) [12], далі на прикладі Іспанії розглянемо, як система національної вищої освіти узгоджується з її європейськими принципами.

Як відомо, Болонська конвенція (або Болонська декларація) закріпила 6 основних принципів навчального процесу:

1. Запровадження двоциклового навчання: додипломного та післядипломного. Додипломний цикл передбачає отримання першого академічного ступеня (бакалавр). При цьому тривалість навчання на додипломному циклі має бути не менше трьох і не більше чотирьох років. Успішне завершення першого циклу відкриває доступ до другого – післядипломного. Навчання впродовж другого циклу може передбачати отримання ступеня магістра (через 1-2 роки навчання після отримання першого ступеня) і/або докторського ступеня (за умов загальної тривалості навчання 7-8 років).

2. Запровадження системи кредитів на основі Європейської системи трансферу оцінок (ECTS). ECTS зумовлює кредитно-модульну організацію навчального процесу, що базується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (кредитів). Зменшує навантаження на студентів, оскільки за умов її впровадження відсутні сесії. Система не передбачає обов'язкового семестрового іспиту для всіх студентів. Упродовж навчального семестру студенти складають два модульні контролю під час тижнів, вільних від аудиторних занять, а їх знання оцінюються за 100-бальною шкалою. Студенти, які за результатами модульних контролів набрали з конкретних навчальних дисциплін не менше від встановленої мінімальної кількості балів, атестуються з цих дисциплін із виставленням їм державної семестрової оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») відповідно до шкали переведення. Студенти, атестовані з оцінкою «незадовільно», зобов'язані скласти семестрові іспити. Семестрові іспити можуть також складати студенти, які бажають поліпшити оцінку, отриману за результатами модульних контролів. Оцінювання знань на іспитах здійснюється у 100-бальній шкалі з наступним переведенням у державну оцінку.

3. Контроль якості освіти передбачається здійснювати акредитаційними агентствами, незалежними від національних урядів і міжнародних організацій. Оцінка буде ґрунтуватися не на тривалості або змісті навчання, а на тих знаннях, уміннях і навичках, що їх отримали випускники. Одночасно будуть встановлені стандарти транснаціональної освіти.

4. Розширення мобільності студентів, викладацького складу та іншого персоналу для взаємного збагачення європейським досвідом. Передбачається зміна національних законодавчих актів у сфері працевлаштування іноземців.

5. Забезпечення працевлаштування випускників. Усі академічні ступені й інші кваліфікації повинні мати попит на європейському ринку праці, а професійне визнання кваліфікацій має бути спрощене. Для забезпечення визнання кваліфікацій планується повсюдне використання Додатка до диплома, рекомендованого ЮНЕСКО.

6. Забезпечення привабливості європейської системи освіти. Одним із головних завдань, що має бути вирішене в межах Болонського процесу, є залучення до Європи більшої кількості студентів з інших регіонів світу. Уважається, що запровадження загальноєвропейської системи гарантії якості освіти, кредитної системи нагромадження, легко доступних кваліфікацій тощо сприятиме підвищенню інтересу європейських та інших громадян до вищої освіти [12].

Як уже зазначалося, Україна вирішила приєднатися до Болонського процесу 2005 року, прагнучи осучаснити застарілі освітні стандарти. Чи не найскладнішим було докорінно змінити радянську систему освіти на нову. Різниця полягала в спрямованості навчання: радянська система була негнучкою і плановою, передбачала конкретні спеціалізації з єдиним науковим ступенем під назвою «вища освіта». Європейська освіта більш гнучка, ліберальна та орієнтована на потреби ринку праці. Саме тому студенти самостійно обирають ті кваліфікації і навички, які здаються їм корисними, звісно, не забуваючи про обов'язкові для вивчення дисципліни. Цей процес став болісним для України, тому в результаті почасти маємо болонську систему українського «зразка»:

1. Низька обізнаність студентів у кредитній системі через практичну відсутність автономії їх переміщення. У європейських вишах кредити – загальноприйнята норма академічної успішності, а в Україні – формальність у звітах.

2. Вибір дисциплін – чи не найбільша різниця між документацією та реалізацією. За болонською системою ти маєш отримати 240 кредитів: частину з них диктує університет, а решту студент обирає самостійно. В Україні вибіркові дисципліни начебто є, але, по-перше, їх перелік часто обмежений кількома схожими напрямками від кафедри. В інших випадках дисципліни є в добірках, водночас відсутні самі викладачі чи методичні розробки для їх викладання. Часто студентів просять обрати дисципліну на всю групу: банально не вистачає приміщень для стількох окремих курсів.

3. Навчальні плани. Українські студенти далі вивчають часом досить дивакуваті предмети, що не відповідають вимогам ринку.

4. Конфузи в розумінні відмінностей між дипломами бакалаврів і магістрів. Кваліфікаційна різниця дипломів залишається незрозумілою для багатьох студентів. Водночас є й ті, хто вважає бакалаврат неповною вищою освітою, що є помилкою: бакалаврат, на відміну від магістратури, не дає поглиблених вузькоспеціалізованих знань для конкретної кваліфікації. Основне завдання – розвинути системне мислення і дати необхідні мінімальні знання для майбутньої роботи за спеціальністю. Магістратура ж дозволяє вивчити власну спеціалізацію детальніше. Український бакалаврат – мікс загальних і профільних дисциплін без вибору предметів для кваліфікації. Магістратура є продовженням цих же загальних предметів укупі з непотрібними бонусами «для загального розвитку».

У цьому зв'язку й постає потреба вивчення перспективного європейського досвіду запровадження принципів Болонської декларації в освітній процес закладів вищої освіти. Наразі розглянемо його на прикладі такої європейської держави, як Іспанія.

У цілому систему освіти Іспанії розподілено на шість рівнів: ясла, дошкільний рівень, початкова школа, обов'язкова середня освіта, повна загальна середня та вища освіта, яка може включати в себе професійну освіту або вищу освіту.

Іспанія є однією із найпопулярніших європейських країн серед іноземних студентів. Безліч юнаків і дівчат відправляються сюди за якісною професійною підготовкою та дипломом, що буде котируватися в усьому світі. Навчання в Іспанії вважається досить престижним ще й тому, що ця європейська країна входить до топ-50 країн з найкращою системою вищої освіти в світі.

Історія вищої освіти в Іспанії бере свій початок з моменту заснування 1218 року університету в Саламанці, що став четвертим за часом заснування університетом Європи.

Іспанські університети – серед найкращих університетів світу за якістю викладання. Упродовж останніх років три з них увійшли у топ-200 ЗВО світу згідно з міжнародним рейтингом QS World University Rankings. Відповідно до цього рейтингу, до п'ятірки найкращих університетів Іспанії входять два університети Барселони — Universidad de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, два університети Мадрида – Universidad Autónoma de Madrid, Universidad Complutense de Madrid та університет в місті Памплона – Universidad de Navarra. Традиційно популярними серед іспанських та іноземних абітурієнтів упродовж багатьох років залишаються найстаріші університети Іспанії – Universidad de Salamanca та Universidad de Sevilla.

Починаючи з 2012 року, Іспанія адаптувала систему навчання у вишах до Болонських стандартів.

Вища освіта в Іспанії (Educacion superiores) здійснюється 76 університетами країни. Здобути вищу освіту в Іспанії можна як в державному, так і в приватному закладі вищої освіти. Переважна більшість ЗВО в Іспанії є державними, вони користуються значними автономними правами самоврядних інституцій. Двадцять чотири з цих університетів є приватними, сім з яких пов'язані з католицькою церквою.

У межах університетської системи можна отримати диплом, що підтверджує наявність вищої освіти. Вища освіта складається з трьох частин: бакалаврату (grado), магістратури (magistratura) та докторантури (doctorado).

• Градо (grado). Це ступінь бакалавра. Навчання тут займає від трьох до чотирьох років, залежно від обраної спеціальності і дає право на його продовження за обраною спеціальністю;

• Магістратура (magistratura). Продовження навчання після отримання ступеня градо займає від одного до двох років і свідчить про готовність до науково-дослідної роботи;

• Докторадо (doctorado). Є аналогом аспірантури в Україні, тривалість навчання займає від трьох до шести років. Пройти цей курс можна після магістратури, а в окремих випадках – відразу після бакалаврату. За докторадо слідує наступний захист результатів досліджень.

Післядипломна освіта (educación de posgrado).

Вища освіта в Іспанії здійснюється на платній основі. Сума оплати варіюється в межах від 2500 до 5000 євро (в державних установах), а в приватних ціни значно вище – від 3000 до 20 000 євро на рік. В Іспанії існує гнучка система стипендій, обміну та грантів, що дозволяє студентам повністю оплатити навчання або відправитися за програмою обміну до іноземного ЗВО.

Одночасно з навчанням в університеті Іспанії студенти можуть пройти підготовку за програмою MBA (Master of Business Administration). Це міжнародна бізнес-школа, що дає знання в галузі управління персоналом, ведення бізнесу, ухвалення управлінських рішень та інших сферах. Навчання тут займає два роки.

Для всіх іспанських ЗВО передбачено певну автономію, що дозволяє їм змінювати навчальний план і програму освіти. Саме адміністрація університетів розраховує вартість навчання для кожного факультету.

Основною мовою навчання є іспанська, для студентів-іноземців передбачено мовні курси, причому ухил в навчанні зроблено з урахуванням обраної спеціальності (юриспруденція, економіка, медицина тощо). Іспанські університети пропонують безліч програм, що викладаються англійською мовою.

Вступити до іспанського ЗВО може абітурієнт, який досяг вісімнадцяти років. Один рік навчання дорівнює двом семестрам, перший семестр триває з вересня до грудня, а другий – від січня до березня. В основі лежить кредитно-модельна система.

Для вступу на бакалаврську програму іспанського закладу вищої освіти (університету) потрібно скласти іспит – Selectividad (селективідад) та надати документ з оцінками про отриману середню освіту.

Selectividad (селективідад) – це комплексний іспит, що містить обов'язкову та додаткову (необов'язкову) частину. Обов'язкова частина комплексного іспиту включає в себе питання з чотирьох предметів: 1) іспанська мова, 2) іноземна мова, 3) історія Іспанії або філософія, 4) гуманітарна або природнича наука на вибір. Вибір гуманітарної або природничої науки залежить від вибору дальшої вищої освіти в Іспанії. Для успішного складання селективідаду абітурієнтові надається можливість пройти спеціальну підготовку, що триває до восьми місяців. Іспит складають у червні або у вересні у великих іспанських містах. За обов'язкову частину іспиту максимально можна набрати 10 балів. Додаткова частина, яка не є обов'язковою та складається за бажанням, містить два предмети на вибір. Додаткова частина іспиту дозволяє поліпшити оцінку. За кожен додатковий предмет можна набрати по два бали. Мінімальний кількість балів за основну частину має бути не менше 4. Для вступу на престижні факультети (медичний, інженерний) потрібно набирати найвищі бали; для вступу на більшість гуманітарних факультетів достатнім буває 5-6 балів за обов'язкову частину.

Іноземцю потрібно при вступі на бакалаврську програму подати сертифікат про володіння іспанською мовою (на англійській мові програми – сертифікат про володіння англійською мовою). Знання іспанської/англійської мови має бути на рівні А2-В1.

За статистикою можна виокремити низку найпопулярніших спеціальностей. Серед них: охорона здоров'я, комп'ютерні та інформаційні технології, фінансова сфера та бізнес-менеджмент.

Абітурієнтові із пострадянських країн для вступу на бакалаврську програму не є достатнім наявність документа про середню освіту, крім нього, слід мати довідку про завершення 1-2 курсу у закладі вищої освіти (університеті) на батьківщині. Це пов'язано з можливою невідповідністю атестатів про середню освіту. Вступити абітурієнтові з пострадянських країн до іспанського університету відразу після завершення школи більш важче, ніж після одного-двох років навчання у вітчизняному університеті.

Для вступу на магістерську програму потрібно мати диплом бакалаврського рівня та сертифікат про володіння іспанською або англійською мовою на відповідному рівні. Іноді університети можуть вимагати рекомендації або досвід роботи.

На найвищому рівні в ЗВО Іспанії викладаються й гуманітарні дисципліни. Ідеться про такі предмети, як мистецтвознавство, філософія, лінгвістика, світова література, історія, географія та ін. У разі бажання отримати вищу освіту за спеціальностями, що мають прикладний характер, слід звернути увагу на програми дизайну, комп'ютерної графіки, туризму. Конкурентоздатну освіту за спеціальностями архітектура і будівництво студенти отримують у вищих школах із технічним ухилом. Останнім часом стрімко зростає зацікавлення абітурієнтів вищими школами бізнесу. Студенти мають можливість отримати спеціальність у сфері менеджменту, маркетингу, управління персоналом і фінансів.

Навчання в Іспанії для іноземців, як уже згадувалося, буває безкоштовним за рідкісним винятком. Оплачується воно до початку семестру. Академічний рік починається у вересні. Програми університетів, як і контроль успішності, відрізняються і визначаються внутрішнім статутом. Найпоширенішими є два варіанти оцінки успішності студентів:

Градація оцінок в іспанських ЗВО застосовується від 1 до 10. Якщо студент отримує з того чи іншого предмета оцінку нижче 4,9, вважається, що він не встигає з цієї дисципліни. Оцінюються знання за шкалою від 1 до 5, де 1 – це «не склав», а 5 – це «склав на відмінно».

При нарахуванні загального балу за семестр ураховуються відвідуваність, активність у житті курсу, участь у позакласних проектах. Крім того, є проміжні письмові іспити, курсові роботи та фінальний дипломний проєкт. У цілому, система вищої освіти Іспанії досить сильно схожа на українську модель. Відмінності ж незначні і несуттєві.

Основними перевагами навчання в іспанських університетах є такі: високі якість освіти та професіоналізм викладачів; належна матеріальна база університетів; отримання диплома європейського зразка, що визнається всіма країнами Європейського Союзу та багатьма країнами світу; порівняно невисока вартість навчання; можливість добре вивчити одну з найпоширеніших, найпопулярніших і наймелодійніших мов світу (іспанську); можливість подорожувати країнами Європи впродовж періоду навчання; можливість для іноземних студентів працювати під час навчання (не більше 20 годин на тиждень); високі шанси віднайти хорошу роботу в одній з іспанських чи європейських компаній після отримання освіти.

Уряд Іспанії зацікавлений у залученні іноземних, у тому числі українських, студентів для навчання в університетах своєї країни. Про це його представники неодноразово заявляли на міжнародних освітніх конференціях, у тому числі ICEF.

Висновки

Створення Європейського простору вищої освіти саме по собі не означає досягнення всіх цілей Болонського процесу. Таким чином, ми можемо тепер сказати, що Болонський процес і європейський простір вищої освіти вступили в нову фазу, а саме консолідації та вдосконалення, особливо у світлі дуже різної реакції на реалізацію Болонського процесу. Саме тому однією із передумов входження України до єдиного європейського та світового освітнього простору є впровадження в систему вищої освіти України основних ідей сформульованих Болонською декларацією 1999 року. Еволюцію системи освіти не слід відокремлювати від інших сфер суспільства, – вона має розвиватись у гармонійному взаємозв'язку з економічною, соціальною, культурною, політичною та іншими сферами. Можливості професійного ринку Європи загалом й Іспанії зокрема актуалізують інтерес студентської молоді і викладачів до системи європейської освіти. Нам вдалося вивчити зсередини систему освіти Іспанії і наразі маємо можливість презентувати результати цього дослідження. Іспанські ВНЗ визнані одними з найкращих вищих навчальних закладів в світі. Про це говорить міжнародний рейтинг QS World University Rankings. У списку цього авторитетного видання такі вищі школи в Іспанії, як державні університети Барселони, Мадрида, Памплони, Саламанки і Севільї. Серед престижних ЗВО цієї країни також кілька приватних шкіл бізнесу. Те, що вищі школи Іспанії потрапили в світовий ТОП, це не останньою чергою заслуга уряду, що визначає стандарти освіти і дозволяє університетам лише незначно їх коригувати. Зацікавленість держави в розвитку системи вищої освіти проявляється, зокрема, і в тому, що іноземних студентів залюбки приймають на навчання в університетах. Вищі чини Міністерства освіти Іспанії неодноразово заявляли на міжнародних конференціях (ICEF) про те, що іноземців, у тому числі українців будуть раді бачити в числі студентів.

Список використаної літератури

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: Навчально-методичний посібник / Т. М. Димань, О. А. Боньковський, А. Г. Вовкогон. – БНАУ, 2017. – Одеса.: НУ «ОМА», 2017. – 106 с.
3. Кобилянська І. В. Організація системи освіти в Іспанії. URL: <http://www.uk.x-pdf.ru/5ekonomika/2377274-1-udk-37014460-organizaciya-sistemi-osviti-ispanii-kobilyanska-provedennya-strukturnoi-reformi-nacionalnoi-siste.php>
4. Леснянська-Дошак А. С. Міжкультурні підходи до освіти європейських країн: Швейцарія, Франція, Іспанія [Електронний ресурс] / А. С. Леснянська-Дошак // Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. - 2017. - Вип. 79 (3). - С. 24-28. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79\(3\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79(3)_6)
5. Медведєва О. Д. Особливості організації структури освіти в Іспанії // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – Вип. 3. – Бердянськ, БДПУ, 2016. – С. 127-132.
6. Пашков В. О. Політика у сфері вищої освіти Іспанії за часів диктатури Ф. Франко // Актуальні проблеми політики. 2020. Вип. 66. – С. 82-88.
7. Постригач Н. Історичні передумови децентралізації освіти Королівства Іспанія [Електронний ресурс] / Н. Постригач // Порівняльно-педагогічні студії. - 2012. - № 4. - С. 49-53. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppstud_2012_4_10
8. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
9. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII. URL : https://ips.ligazakon.net/document/view/t192680?an=8&ed=2019_02_07.

10. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

11. Сапицька О. М. Освіта в Іспанії за часів диктатури Франциско Франко [Електронний ресурс] / О. М. Сапицька, С. А. Золотар // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. - 2017. - № 1. - С. 93-99. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VISUNU_2017_1_16

12. Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти», Болонья, 19 червня 1999 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_525#Text

References

1. Entsyklopediia osvity / Akad. ped. nauk Ukrainy ; holovnyi red. V. H. Kremen. – K.: Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.

2. Yevropeyskiy prostir vyshchoi osvity ta Bolonskiy protses: Navchalno-metodychni posibnyk / T. M. Dyman, O. A. Bonkovskiy, A. H. Vovkohon. – BNAU, 2017. – Odesa.: NU «OMA», 2017. – 106 s.

3. Kobylianska I. V. Orhanizatsiia systemy osvity v Ispanii. URL: <http://www.uk.x-pdf.ru/5ekonomika/2377274-1-udk-37014460-organizaciya-sistemi-osviti-ispanii-kobilyanska-provedennya-strukturnoi-reformi-nacionalnoi-siste.php>

4. Lesnianska-Doshchak A. S. Mizhkulturni pidkhody do osvity yevropeyskykh krain: Shveitsariia, Frantsiia, Ispaniia [Elektronnyi resurs] / A. S. Lesnianska-Doshchak // Zbirnyk naukovykh prats [Khersonskoho derzhavnogo universytetu]. Pedagogichni nauky. - 2017. - Vyp. 79 (3). - S. 24-28. - Rezhym dostupu: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79\(3\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79(3)_6)

5. Medvedieva O. D. Osoblyvosti orhanizatsii struktury osvity v Ispanii // Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnogo pedagogichnogo universytetu. Serii: Pedagogichni nauky. – Vyp. 3. – Berdiansk, BDPU, 2016. – S. 127-132.

6. Pashkov V. O. Polityka u sferi vyshchoi osvity Ispanii za chasiv dyktatury F. Franko // Aktualni problemy polityky. 2020. Vyp. 66. – S. 82-88.

7. Postryhach N. Istorychni peredumovy detsentralizatsii osvity Korolivstva Ispaniia [Elektronnyi resurs] / N. Postryhach // Porivnialno-pedagogichni studii. - 2012. - № 4. - S. 49-53. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppstud_2012_4_10

8. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01 lypnia 2014 roku № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

9. Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo stratehichnogo kursu derzhavy na nabuttia povnopravnogo chlenstva Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi ta v Orhanizatsii Pivnichnoatlantynchoho dohovoru): Zakon Ukrainy vid 7 liutoho 2019 roku № 2680-VIII. URL : https://ips.ligazakon.net/document/view/t192680?an=8&ed=2019_02_07.

10. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05 veresnia 2017 roku № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

11. Sapytska O. M. Osvita v Ispanii za chasiv dyktatury Frantsysko Franko [Elektronnyi resurs] / O. M. Sapytska, S. A. Zolotar // Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnogo universytetu imeni Volodymyra Dalia. - 2017. - № 1. - S. 93-99. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VISUNU_2017_1_16

12. Spilna deklaratsiia ministriv osvity Yevropy «Yevropeyskiy prostir u sferi vyshchoi osvity», Bolonia, 19 chervnia 1999 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_525#Text